

FÖLDINK, TIBOLD MÁRTON

Egy könyv lelkéről

NÉMETH ISTVÁN

Ha nem lennénk olyan szegények, mint a templom egere, meg lehetne indítani egy könyvsorozatot, amely a Délvidéki Magyar Képtárhoz hasonlóan büszkén viselhetné a Délvidéki Magyar Könyvtár címet. Persze amaz se nyílik meg egyhamar, s emez se indul meg talán soha. Pedig vészesen múlik felettünk az idő; ha nem sietünk, itt nem lesz kikért és kiknek létrehozni szép és nemes magyar dolgokat. Ami ugyan a könyvsorozatot illeti, van már egy s immár a tizenhetedik kötetnél tart, az általunk javasolt azonban ennél jóval bővebb lehetne. Föltétlenül helyet érdemelne benne Molter Károly *Tibold Márton* című regénye.

Csak most került a kezembe, pedig a főhőse szülőfalum szomszédságából indul s vidékünkéről olyan dolgokat mond el a könyv, amilyeneket kevés innen kisarjadtt műben találunk. A regénybeli történet akkor kezdődik, amikor Verbáson – mert ez a helyszín – még együtt éltek németek, szerbek és magyarok. Aki valaha járt ebben a városban – a szerző még falunak titulálja vagy nagyközségnek, új és ó résszel, tizenkétezer lakóval – azonnal ráismer, jóllehet a helység neve sehol sincs említve. Kishegyesé viszont szó szerint: „Menyus . . . jól szavalta a kishegyesi honvédelelműnél a Talpra magyart.” Megtudjuk továbbá, hogy a lutheránus és a kálvinista templom egy alagúttal van összekötve, hogy a két torony óraszerkezetét egy helyről irányítsák. Megtudjuk, hogy abban az időben, tehát a huszadik század elején errefelé a magyarságba asszimilálódott az itteni kisebbség, beleértve a svábokat is. Így a regény főhőse is, Tibold Márton, akit a szerző, Molter Károly, valószínűleg önmagáról mintázott meg. S ő mondja egy helyütt: „nem olyan könnyű magyarnak lenni, ha az ember már otthonról nem az”. Bizony szerbnek se s angolnak se, tesszük hozzá mi . . . Bácskában vagyunk – de lehetnénk Bánátban is –, ahol a mérnökök

szabták ki a nyílegyenes, német utcákat, *ahol van civilizáció, de nincs történelem*. Folyt azonban visszánémetesítés" is. Egy szegény verbászi varrónő férje Hamburgba vándorolt ki munkát vállalni s azon van, hogy visszánémetesítse a családját, hogy mindnyájan visszatelepedjenek az óhazába.

A regényben felbukkan Pechán Pepi, a „kezdő festőművész” neve is. És még sok minden. A könyv többek között épp ezért, az ilyen „találkozásokért” izgalmas olvasmány. Legalábbis nekünk, akik olyannyira szülőföldcentrikusak vagyunk.

A könyvből még csak egy idézet. A főhőst már Kecskeméten találjuk, a kollégiumban. Egyik ottani diáktársa kérdezi tőle:

„–Te Martin vagy, vagy Márton?

– Mindkettő.

– Nehéz is vóna választani. Elvégre némötnek szült anyád.

– Nem a'. Embernek. Aki az lesz, ami akar. Nem beszélt rá, hogy német legyek, arra se, hogy magyar. Elindított annak, hogy én tudjak legjobban németül a faluban.

– Hát magyarul?

– Azt is.

– Itt Kecskemétön felejtöd az anyanyelvöd?

– Nem én. *Csak hitvány, vagy szerencsétlen ember felel el.*” (Kiemelés tőlem, N. I.)

Nemrég szűk baráti körben volt egy „könyvbemutató”. Néhány napja került ki a nyomdából Bori Imre Délvidéki olvasókönyve. Írók társaságában az a szokás, hogy mindenki saját magával, a saját mondanivalójával van elkeveredve. Én is eldűnnyögtem a könyvvel kapcsolatban a mondanivalómat. Azt ugyanis, hogy ha már nyolcvan évvel ezelőtt ilyen könyvet adhattunk volna az olvasó kezébe, ma egyenesebb derékkal járnánk szülőföldünkön. És akkor is, ha Molter Károly szóban forgó regénye nemcsak Magyarországon és Erdélyben jelent volna meg, hanem idehaza is, nálunk, ahonnan a könyv lelke vétetett.

A napokban Szegeden járva a Kárász utcai antikvárium kirakatában megpillantottam a *Tibold Mártont*. Ezerkétszáz forintért kínálták. Sajnálom, hogy nem vásároltam meg. Az ugyanis, amit olvasok, kölcsönkért. Ez viszont „alapanyagul” szolgálhatott volna, ha jobb időben mégis megindul a Délvidéki Magyar Könyvtár sorozata a Papp Dániel, Herczeg Ferenc stb. társaságában előkelő helyet kap Molter Károly jeles regénye is.